

علل گرایش به شادی های کاذب در فضای مجازی

اکرم علی پور حسائی^۱

چکیده

در این مقاله سعی کردیم علل گرایش به شادی های کاذب در فضای مجازی را بررسی کنیم و علل و عوامل ایجاد این گرایش ها و همینطور بررسی درستی یا نادرستی آن و تاثیر آن بر زندگی انسانها و بخصوص جوانها و همینطور تاثیرات منفی و مثبت آن را در زندگی بشر مورد مطالعه قرار دادیم و به دنبال راهکاری برای آن تا بتوانیم از جامعه ای سالم برخوردار باشیم در این مقاله عواملی که باعث گرایش افراد به فضای مجازی می شود را نام برده و همینطور نظر رهبری را درباره فضای مجازی را آورده و در آخر نتیجه این مقاله که چگونگی پیشگیری از این آسیب ها این است که در وهله اول افراد بایستی اطلاعاتی کافی در اختیار داشته باشند همچنین رسانه های جمعی با ساخت و پخش برنامه های تلویزیونی مناسب و سرگرم کننده با پر کردن اوقات فراقت افراد و همچنین افزایش امکانات تفریحی و کاهش هزینه های استفاده از این امکانات برای جوانان تا آنجایی که می شود گرایش جوانها را به فضای مجازی کم کنند تا از آسیبها در امان بمانند.

کلید واژه: فضای مجازی، فرهنگ، نیازهای روانی، الگوهای سالم، امر به معروف و نهی از منکر

^۱ سطح دو، مدرسه علمیه کوثر خرمشهر، akramalipor110@gmail.com

مقدمه:

فضای مجازی که امروزه تقریباً در بیش تر شئون زندگی انسان ها راه یافته هم چون دیگر ساخته های دست بشر، دو روی سکه دارند که یک روی آن، بهره گیری درست و مفید برای سرعت بخشی، دقت در کارها و کمک به پیشرفت امور است و روی دیگر آن، استفاده های نادرست و نابجا است که گاه، آسیب های فراوان را در پی دارد. با توجه به بررسی های انجام شده می توان بیان نمود که علی رغم تمام این مسائل نمی توان راه حل ها را نادیده گرفت و عدم استفاده از فضای مجازی را بیان کرد. زیرا امروزه بدون استفاده از فضای مجازی بسیاری از تحقیقات و کار های پژوهشی و ... نیز از مرحله اجرا باز می ایستد و برای جلوگیری از آسیب های آن بهترین راه استفاده عقلانی و کنترل شده از آن و آگاهی بخشی نسبت به والدین و سایر اقشار مردم است. بخصوص در سالی که گذشت بخاطر بیماری کرونا استفاده از این فضا بیشتر شده و تقریباً تمام امور ادومی به آن محول شده پس نمی توان آن را نادیده گرفت پس باید درست استفاده کردن از آن را به همگان آموزش داد که خود این کار یکجور امر به معروف و نهی از منکر امروزی خواهد بود و همچنین دنبال راه حل هایی برای ایجاد شادی خارج از فضای مجازی باشیم که مناسب با کشور عزیزمان باشد که در این مقاله نیز به بررسی آن پرداخته شده است و همچنین سخنان رهبری را در مورد فضای مجازی برای خاتمه کار انتخاب کردم که ان شاء الله روشنگر راه ما باشد.

مفهوم شناسی

۱- فضای مجازی

مفهوم فضای مجازی در اصطلاح که در واقع حاصل تکنولوژی غرب است واژه ای است که در خلال دهه ی ۱۹۹۰ از طریق اینترنت کاربرد عمومی یافت. فضای مجازی یکی از واژه هایی است که نخستین بار ویلیام گیbson نویسنده ی پیش رویِ داستانهای علمی تخیلی در سال ۱۹۸۴ بکار برد. از نظر او فضای مجازی فضایی تخیلی است که از اتصال رایانه ها پدید آمده است که تمامی انسان ها و منابع اطلاعاتی را به هم متصل کرده است. تعریفی که اکسفورد از فضای مجازی ارائه می دهد چنین است فضای مجازی فضایی تئوری است که ارتباطات کامپیوتری در آن رخ می دهد. فضای مجازی گسترده جهانی است که شبکه های گوناگون رایانه ای در اندازه های متعدد و

حتی رایانه های شخصی را با استفاده از سخت افزارها و نرم افزارهای گوناگون و با قراردادهای ارتباطی به یکدیگر وصل می کند.^۱

۲- فرهنگ

معنای لغوی فرهنگ ادب، تربیت، دانش، علم، معرفت^۲ و معنای اصطلاحی آن؛ مجموعه عقاید، اخلاق، قوانین و مقرراتی است که برای اداره امور جامعه انسانی و پرورش انسان ها باشد. گاهی همه این مجموعه حق و گاهی همه آن باطل و زمانی مخلوطی از حق و باطل است. اگر مجموعه حق باشد آن را "دین حق" و در غیر این صورت آن را "دین باطل" و یا "التقاطی از حق و باطل" می نامند.^۳

۳- نیاز

نیاز از نظر لغوی حاجت، احتیاج، نذری که برای گرفتن مراد و حاجت به کسی یا جایی بدهند.^۴ نیاز. (ا) حاجت. (جهانگیری) (انجمن آرا) (برهان قاطع) (غیاث اللغات) (رشیدی) (آندراج). احتیاج. (برهان قاطع). ارب. اربه. مارب. وطر. انگیزه، خواست، تمایل، آرزو را مترادف نیاز دانسته اند. ۱- احساس کمبود، ۲- تصور نامشخص از چاره، ۳- کشاکش ۴- تشخیص جهت، ۵- تشخیص شیء مطلوب.^۵

۴- روان

روان در لغت الخصلت، الروح، السایل، سهل، الشیخ، طلیق، متصل، مفید، ناعم، روان^۶ جان، روح حیوانی شبانگه کارد بر حلقش بمالید / روان گوسفند از وی بنالید (سعدی: ۱۰۰)، جان و روان یکی ست به نزدیک فیلسوف / ورچه ز راه نام دو آید روان و جان (ابوشکور: شاعران بی دیوان: ۸۹)، (فلسفه) [قدیمی] نفس ناطقه، نیاز روانی از نظر اصلاحی به نیروی ذهنی اطلاق می شود که موجب انگیزش و سرزدن رفتار خاصی از آدمی می گردد تا نیاز بیدار شده ارضا شود.^۷

^۱ <https://savaderesane.ir>

^۲ محمد، معین، فرهنگ معین فارسی، چاپ چهارم، تهران، نشر ادنا: کتاب راه نو، ۱۳۸۱، ش، جلد ۲، ص ۱۱۷۶

^۳ <http://wikifeqh.ir>

^۴ محمد، معین، فرهنگ معین فارسی، چاپ چهارم، تهران، نشر ادنا: کتاب راه نو، ۱۳۸۱، ش، جلد ۲، ص ۲۰۰۳

^۶ نصرالدین طوسی، محمد، فرهنگ لغت فارسی به عربی، لاهور، نشر دانشگاه پنجاب، ۱۹۵۶، ق، ص ۳۱۳

^۷ محمد، معین، فرهنگ معین فارسی، چاپ چهارم، تهران، نشر ادنا: کتاب راه نو، ۱۳۸۱، ش، جلد ۱، ص ۷۵۷

۵- الگوی سالم

الگو. [۱] (۱) روئِر. مُدِل . سرمشق . مُقْتَدی . اُسَوَه . قدوه . مثال . نمونه ^۱. روبری از چوب نازک یا مقوا و کاغذ و یا پارچه نازک که از روی آن چیزی رو میبرند و یا می سازند نمونه ، نمودج، طرح

۲

علل گرایش به شادی های کاذب

جستجوی نشاط اجتماعی در دنیای واقعی یا مجازی

فقدان نشاط اجتماعی در دنیای واقعی، افراد را به جستجوی نشاط در فضای مجازی کشانده است، سوای معضلات فضای مجازی، کمبود زیرساخت و فقدان آموزش و الگوهای سالم، مهمترین مشکلات نشاط اجتماعی در فضای واقعی عنوان می شود. داشتن تفریحات سالم از نیازهای یک خانواده و جامعه است و به همین دلیل در مباحث نشاط اجتماعی و تفریحات، امکانات نقش موثری در پیشبرد اهداف و ترسیم جامعه‌ای بانشاط همراه با آینده ای ترسیدم شده می تواند داشته باشد. خانواده به عنوان هسته بنیادین نظام اجتماعی همراه با توجه هر چه بیشتر به نیازهای فردی و اجتماعی اعضای خود، نقش موثری در افزایش نشاط اجتماعی دارد. امروزه زندگی شهری و افزایش مشغله و گاه اشتغال والدین فرصت نشاط اجتماعی را از خود آنان و کودکان گرفته است و باعث شده اعضای خانواده هر کدام به صورت انفرادی به دنبال نشاط خود باشند که همین مساله کانون خانواده را از حالت جمعی به جستجویی فردی برای نشاط کشانده است. برخی کارشناسان معتقدند، هر چه فضاها و طراحی های شهری برای زندگی بیشتری پیدا می کنند. امروزه نوع نگرش فرزندان و علایق آنها، با توجه به پیشرفت فناوری اطلاعات، ورود جوانان به شکل زندگی جدید و استفاده از فضاهای مجازی، تغییر یافته است. نکته اساسی در نوع نگرش افراد و تصویرهای قالب افراد نسبت به تفریح، سرگرمی، اوقات فراغت، لزوم توجه به کاهش تنش ها و اضطراب های اجتماعی است که باید اساس تمام رویکردها قلمداد شود. به عنوان مثال برای کودکان، ایجاد خانه های اسباب بازی، فضاهای ورزشی متناسب با سن کودکان و ابزارهای ارتباطی برای بلوغ فکری کودکان، باید در نظر گرفته شود که امروزه شهرداری در کلان شهرها رویکردی ویژه به ایجاد خانه های اسباب بازی و امکانات تفریحی برای کودکان دارند و این توجه باید مبتنی

^۱ دهخدا، علی اکبر، فرهنگ دهخدا، جلد ۳، ص ۳۲۴۸

^۲ محمد، معین، فرهنگ معین فارسی، جلد ۱، ص ۱۸۸

بر امکانات موجود و علاقه‌مندی کودکان برنامه‌ریزی شود. یک جوان سمنانی هم با بیان اینکه نشاط فقط خنده و طنز نیست، بلکه یک حس درونی است، گفت: شادی می‌تواند یک هیجان کاذب و زودگذر و حتی منفی باشد، در حالی که ماهیت نشاط اصیل، مثبت و با دوام است. علیرضا حسینی گفت: شادی‌های کاذبی که به وسیله محرک‌های متفاوت مثل داروهای روان‌گردان، مواد مخدر و الکل به دست می‌آید کوتاه و گذراست و پیامدهای اندوه وافسردگی را به دنبال خواهد داشت. وی مسایل اقتصادی را یکی از موانع شادی اجتماعی عنوان و خاطرنشان کرد: وقتی مشکلات اقتصادی خانواده‌ها حل شود، بسیاری از مشکلات اجتماعی نیز برطرف خواهد شد.^۱

عوامل و راهکارها نشاط اجتماعی

رسانه‌های خارج از کشور تمایل دارند کاستی‌ها و زشتی‌ها را پررنگ‌تر نشان بدهند؛ در صورتی که رسانه‌های داخلی نتوانند مخاطبان را جذب کنند، جامعه به شدت تحت‌تأثیر برنامه‌های این رسانه‌ها قرار خواهد گرفت؛ بنابراین برنامه‌ریزی جدی برای تولید محتوای جذاب مطابق با فرهنگ بومی و نمایش فیلم‌ها و سریال‌های طنز در ارتباط با لهجه و فرهنگ بومی استان در رسانه‌های ملی، ضروری است. یکی از چالش‌های فرا روی انسان در دنیای امروز، احساس بهزیستی و شادمانی است، چرا که با وجود پیشرفت‌های چشمگیر در فناوری و تأمین آسایش انسان، احساس شادمانی او افزایش نیافته است. شادمانی و رضایت مردم از زندگی به عنوان یکی از شاخص‌های توسعه مطرح است. گسترش شهرنشینی، دسترسی بیشتر به فناوری، مشغله‌های فراوان، تحمیل استرس‌های متعدد بر افراد، تعامل فرهنگی بالا و خطر تضعیف هویت فرهنگی، کاهش ارتباطات عاطفی میان مردم و افزایش اختلالات روانی، از ویژگی‌های جامعه امروزی و زندگی به اصطلاح مدرن است. جامعه ایرانی آن اندازه که باید و شاید، شاد نیست و از نبود بسترها و زمینه‌های لازم برای ابراز شادمانی به شکل جمعی و عمومی رنج می‌برد. به عبارت دیگر در جامعه، شیوه‌های شناخته‌شده و متعارف محدودی برای شادمانی‌های همگانی وجود دارد و در برخی مواقع این شادمانی عمومی در تعارض با نظم و امنیت اجتماعی قرار می‌گیرد. این درحالی است زمانی که مردم جامعه‌ای از نشاط اجتماعی برخوردار باشند، وفاق، همبستگی، تعلق اجتماعی، تعاملات اجتماعی مطلوب، رضایت از زندگی و همچنین سلامت روانی و اجتماعی افراد افزایش پیدا کرده و طبیعی است که به موازات آن آسیب‌های اجتماعی نیز کاهش می‌یابد و انگیزه برای کار و تلاش

محدوری برخورد نمی‌کند، محاذیر و موانع بسیاری فرض نموده و خود را به خیال خویش، معذور می‌سازند. حتی گاهی این مردم ترسو به دیگران هم که امر به معروف و نهی از منکر می‌کنند اعتراض می‌نمایند و آنها را احساساتی و بی‌فکر می‌شمارند!

چهارم: ناشکیبایی

یکی دیگر از عوامل بی‌اعتنایی به امر به معروف و نهی از منکر، «نداشتن قوه تحمل و بردباری و مدارا کردن با مردم و استقامت و پشتکار است».

اینگونه اشخاص نمی‌توانند دنبال مقصود بروند و اولین پیشامد و ابتلا آنها را خسته و دماغشان را افسرده می‌سازد. مخصوصاً در امر به معروف و نهی از منکر، غالباً انسان گرفتار استهزاء و تمسخر، بلکه اذیت و آزار جهال و نادانان می‌شود و اگر خویشان دار و قوی الاراده نباشد، ممکن است در قدم اول خود را از دست بدهد و عقب‌نشینی کند. در قرآن کریم خداوند متعال حالات پیغمبران و انبیایی را که به استهزاء و مسخره قوم گرفتار شدند ولی موقعیت و مقام خود را حفظ نموده و از دعوت خود تعقیب کردند بیان فرموده است تا مسلمانان بدانند این استهزئات و تمسخرات تازگی نداشته و پیوسته نادانان با مصلحین و پیغمبران و اولیای خدا همین معامله را داشته‌اند. بهترین سرمشق برای یک مسلمان در این موضوع، تاریخ پیغمبر اکرم صلی‌الله علیه و آله است؛ زیرا آن حضرت در اذیت و استهزاء و گستاخی‌های قوم، صبر و تحمل را به نهایت رسانید. انواع صدمات و اهانت‌ها و بی‌ادبی‌ها که به آن بزرگوار می‌شد. او را به قدر سر مویی از راه و رویه‌ای که داشت منحرف نمی‌ساخت. با کمال خوشرویی، خوش خلقی، و خوش برخوردی تمام، آن بی‌ادبی‌ها را به حکم) اِدْفَعْ بِالَّتِي هِيَ اَحْسَنُ^۱ دفع می‌فرمود و از خیرخواهی و نیکی درباره آنها دریغ نمی‌کرد. هیچوقت در کار دعوت و هدایت خلق، اظهار سستی و خستگی نفرمود، حتی از آن کسانی که به او ایمان آورده بودند چون نسبت به آداب اسلامی آشنا نبودند، بی‌ادبی‌ها می‌دید و مؤاخذه نمی‌نمود و با نرمی و مهربانی به آنها ادب، اخلاق و انسانیت می‌آموخت. امروزه بسیاری از ما به محض آنکه با کوچک‌ترین مکروه و خلاف طبع و ناملایمی برخورد کنیم خود را از ادای تکالیف معاف می‌شماریم و نیروی شکیبایی ما بقدری ضعیف است که در برابر یک خلاف میل و مکروه طبعی، حالت مقاومت و صبر نداریم.^۲

^۱ المومنون ۹۶

^۲ صافی گلپایگانی، لطف الله، راه اصلاح یا امر به معروف و نهی از منکر، قم، دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۷۳.

رایانه و اینترنت از دیدگاه رهبری

مقام معظم رهبری بریخ از این فوائد و آسیب‌ها را ذکر فرموده‌اند که بعضی از آنها اشاره می‌شود:

۱. امروز وظایف حوزه‌های علمیه با گذشت تفاوت‌های زیادی کرده است. امروز شما ببینید وسایل تبلیغ در دنیا چقدر متنوع شده؛ این طرف دنیا یک نفر جوان پای یک دستگاه کوچک می‌نشیند و افکار تصورات، تخیلات، پیشنهادهای فکری و پیشنهادهای عملی را ازسوی هر کسی (بلکه هر ناکسی) از آن طرف دنیا دریافت می‌کند. امروز اینترنت و ماهواره و وسایل ارتباطی بسیار متنوع وجود دارد و حرف، آسان به همه‌جای دنیا می‌رسد.

۲. شیطان امروز که از راه اینترنت و ماهواره و روش‌های ارتباطی مدرن و فوق مدرن سراغ شما می‌آید، حرف‌های مدرنی هم دارد؛ سخت‌افزارش را مدرن کرده، نرم‌افزار مردن هم دارد. شبهه‌آفرینی دارد، اخلال در عقیده دارد، ایجاد تشویش در ذهن دارد، تزریق ناامیدی دارد، ایجاد اختلاف دارد.^۱

نتیجه گیری

برقراری ارتباط از طریق فضای مجازی در سالهای اخیر جایگاه قابل توجهی در بین افراد جامعه پیدا کرده است شبکه های اجتماعی در ابعاد مختلف در زندگی فردی و اجتماعی افراد تاثیر بسزایی گذاشته و همچنین در شکل دهی به هویت آنها بی تاثیر نبوده است و حتی می توان قاطعانه گفت که بر روی ابعاد اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و از همه مهم تر جنبه های روانی و فرهنگی و زندگی افراد نیز تاثیر گذاشته است در حال حاضر اینترنت و شبکه های اجتماعی مجازی ابزاری مناسب برای توسعه افکار و اندیشه های بشری و انتقال دانش و اطلاعات و همسان سازی فرهنگی و آموزشی محسوب می گردد بنابر این نمی توان آن را نادیده گرفت و از زندگی روزمره افراد جامعه حذف نمود با این وجود این شبکه ها دارای معایب و کارکردهای منفی فراوانی می باشند از جمله آسیب های روانی ، ایجاد بحران هویت ، اعتیاد به اینترنت ، سست شدن بنیاد خانواده از جمله راهکارها برای پیشگیری از این آسیب ها این است که در وهله اول افراد بایستی برای ورود به دنیای مجازی خصوصا برقراری ارتباط و تعامل در شبکه های اجتماعی مجازی

^۱ صادقی، محمود، فقه و زندگی ۳۳ «احکام رایانه و اینترنت»، ص ۴۴

بایستی اطلاعاتی کافی در اختیار داشته باشند تا دچار مشکلات فراوان در زمینه های گوناگون خصوصا آسیبهای روانی و فرهنگی در امان بمانند همچنین رسانه های جمعی بخصوص صدا و سیما با آموزش و آگاه سازی افراد نقش بسزایی دارند با ساخت و پخش برنامه های تلویزیونی مناسب و سرگرم کننده با پر کردن اوقات فراقت افراد و همچنین افزایش امکانات تفریحی و کاهش هزینه های استفاده از این امکانات برای جوانان که متقاضیان استفاده از آنها هستند تا آنجایی که می شود گرایش جوانها را به فضای مجازی کم کنند تا از آسیبها در امان بمانند .

فهرست منابع

✽قرآن کریم

۱. نصرالدین طوسی، محمد، فرهنگ لغت فارسی به عربی، لاهور، نشر دانشگاه پنجاب، ۱۹۵۶ ق.
۲. محمد، معین، فرهنگ معین فارسی، چاپ چهارم، تهران، نشر ادنا: کتاب راه نو، ۱۳۸۱ ش.
۳. دهخدا، علی اکبر، فرهنگ دهخدا، چاپ دوم، تهران، موسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران، ۱۳۷۷ ش.
۴. محمد، معین، فرهنگ معین فارسی، چاپ چهارم، تهران، نشر ادنا: کتاب راه نو، ۱۳۸۱ ش.
۵. صادقی، محمود، فقه و زندگی ۳۳ «احکام رایانه و اینترنت»، قم، نشر معروف، ۱۳۹۴ ش.
۶. صافی گلپایگانی، لطف الله، راه اصلاح یا امر به معروف و نهی از منکر، قم، دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۷۳ ش.
۷. براتی، عارفه، ارتباط موثر در فضای مجازی، ناشر مجموعه آموزشی روان تراپی، ۱۵ تیر ۱۳۹۹
۸. www.iran.i
۹. www.entekhab.ir
۱۰. www.isna.ir

